

Viktiga växtskyddsfrågor och arbetet i växtskyddsrådet

- Växtskyddsrådet understryker behovet av harmoniseringen mellan länderna vid godkännande av växtskyddsmedel inom EU. En oberoende utredning föreslås av konsekvenserna av tillämpningen av den EU-gemensamma lagstiftningen om utsläppande av växtskyddsmedel på marknaden m.m.
- Behovet understryks av en mer långsiktig finansiering av forsknings-, försöks- och utvecklingsverksamhet för att bl.a. ytterligare utveckla IPM men även av alternativa metoder till kemisk bekämpning.
- Behovet av samordning mellan myndigheter har lyfts fram för arbetet med tillsynsvägledning men även vid beslut och utformning av regler avseende användningen av växtskyddsmedel.

Växtskyddsrådets verksamhet 2013

Viktiga växtskyddsfrågor och arbetssätt

Denna rapport avser att avspegla växtskyddsrådets arbete under 2013. Kapitel 2 tar upp formalia kring växtskyddsrådets organisation, deltagande myndigheter och organisationer och hållna möten. I kapitel 3 sammanfattas dels övergripande frågor och dels mer specifika frågor som diskuterats under året. Slutligen i kapitel 4 tas frågor upp om växtskyddsrådets mandat, sammansättning, prioritering av frågor samt arbetssätt.

Rapporten belyser såväl den samsyn som de skillnader i åsikter som finns inom växtskyddsrådet

Sammanställt av
Anders Emmerman
Sekreterare i växtskyddsrådet
Omslag: Rullhackning och harvning i potatis, foto Johan Ascard
Jordbruksverket

Sammanfattning

Jordbruksverket fattade beslut om att inrätta växtskyddsrådet den 23 mars 2011 och har haft 13 sammanträden t.o.m. 2013. Växtskyddsrådet bestod 2013 av representanter från Jordbruksverket, Havs- och Vattenmyndigheten, Kemikalieinspektionen, Naturvårdsverket, Lantbrukarnas Riksförbund, Föreningen Sveriges Spannmålsodlare, Hushållningssällskapen, Sveriges Lantbruksuniversitet, Svenskt Växtskydd och Naturskyddsföreningen.

De myndigheter och organisationer som deltar i växtskyddsrådet har varit överens om att ta fram denna rapport. De är också överens om rapportens innehåll och att den ska belysa såväl den samsyn som de skillnader i åsikter som finns inom växtskyddsrådet. Diskussionen i växtskyddsrådet har under 2013 varit mer fokuserad på vissa specifika frågor än tidigare år. Flera av de mer grundläggande frågorna om målkonflikter och hantering av dessa har dock fortsatt hög aktualitet. Det gäller även frågor om harmonisering och konsekvensanalyser av den EU gemensamma lagstiftningen om utsläppande av växtskyddsmedel på marknaden som fortsatt har diskuterats.

Under 2013 har också stor del av tiden ägnats åt icke kemiska metoder liksom det mycket omfattande arbetet med en ny Europeisk lagstiftning om friskare djur, sundare växter och en säkrare jordbruksbaserad livsmedelskedja. Lagstiftningen är strategiskt viktig och kommer få stor betydelse för det framtida växtskyddet.

Bland övriga viktiga frågor som diskuterats är den nya handlingsplanen för hållbar användning av bekämpningsmedel och i synnerhet implementeringen av integrerat växtskydd samt strategin för växtskyddsmedel. Frågeställningar om växtskyddsmedel och påverkan på pollinerande insekter har fått ökat fokus.

Utifrån 2013 års diskussioner vill växtskyddsrådet särskilt lyfta fram följande sammanfattande slutsatser:

- Växtskyddsrådet vill fortsatt understryka behovet av harmoniseringen mellan länderna vid godkännande av växtskyddsmedel inom norra zonen och i vissa fall hela EU.
- Växtskyddsrådet vill att det anordnas ytterligare seminarier om godkännandeprocessen, särskilt om vad som gäller vid s.k. ömsesidigt godkännande. Det inkluderar behov av att se hur andra länder diskuterar och beslutar.
- Betydelsen av behovet av såväl företags- och samhällsekonomiska som miljö- och hälsomässiga konsekvensanalyser i olika utredningar och beslut har lyfts fram i diskussionerna. En större helhetssyn på olika problemställningar efterfrågas. Sådana analyser får inte enligt den EU-gemensamma lagstiftningen ha inflytande på beslut om produktgodkännande, varför de inte ingår i den prövning som görs av Kemikalieinspektionen. Inom växtskyddsrådet finns synpunkter på hur lagstiftningen vid godkännande av växtskyddsmedel tillämpas.
- Växtskyddsrådet föreslår att en oberoende utredning görs som innehåller en företags- och samhällsekonomisk och miljö- och hälsomässig konsekvensanalys för Sverige av tillämpningen av den EU-gemensamma lagstiftningen om utsläppande av växtskyddsmedel på marknaden, om det

finns skillnader i tillämpningen av lagstiftningen i för Sverige viktiga konkurrent länder, om länderna ligger i fas i tid med varandra när det gäller viktiga beslut samt om konsekvenserna av att gå före i miljö- och hälsoarbetet men även frågan om export av miljö- och hälsopåverkan.

- Behovet av mer långsiktig finansiering av forsknings-, försöks- och utvecklingsverksamhet för att bl.a. ytterligare utveckla IPM och alternativa metoder till kemisk bekämpning lyfts åter fram. Utvecklingen av biologiska växtskyddsmedel är inte möjlig utan offentligt stöd. Framöver i Sverige behövs också ”en väl utvecklad kunskapsutvecklingskedja”.
- Betydelsen av en transparent process i samband med omröstningar inom EU avseende växtskyddsmedel påtalas. Det gäller även information om vad som är på gång på myndigheterna, var man står i olika frågor och på vilka grunder beslut tas.
- Växtskyddsrådet understryker åter behoven av en samlad och lättillgänglig information av i synnerhet ”officiella” underlag” t.ex. om sorter, odlingsteknik, bekämpningströsklar, godkända växtskyddsmedel med villkor m.m. och produkt effektivitet.
- Växtskyddsrådet understryker behovet av att reglerna om integrerat växtskydd, IPM, men även annan lagstiftning och åtgärder inom ramarna för direktivet om hållbar användning genomförs snabbt och väl i Sverige.
- För uppföljningen av den nationella handlingsplanen för hållbar användning av växtskyddsmedel framhålls betydelsen av en transparent och långsiktig statistik inklusive behoven av analys.
- Växtskyddsrådet pekar särskilt på behovet av samordning mellan främst myndigheterna Naturvårdsverket, Havs- och Vattenmyndigheten och Jordbruksverket vid den närmare utformningen av nya vägledning för prövning och tillsyn vid användning av växtskyddsmedel främst kopplat till skyddet av vatten.
- Behovet av samordning mellan myndigheter har lyfts fram även vid beslut och utformning av regler avseende användningen av växtskyddsmedel. Ett konkret exempel är eventuella regler för krav på bevuxna skyddszoner.
- Strategin för växtskyddsmedel har under 2013 presenterat sina första resultat. Utifrån dess förväntade framtida betydelse för utvecklingen mot ett hållbart växtskydd är det enligt växtskyddsrådet angeläget att arbetet prioriteras samt kontinuerligt förankras i växtskyddsrådet.
- Växtskyddsrådet vill kraftigt understryka betydelsen av att hitta långsiktiga och rimliga lösningar för fysikaliskt verkande medel och allmänkemikalier som växtskyddsmedel.

En utvärdering av växtskyddsrådets verksamhet har efter två års verksamhet genomförts. En enklare enkät skickades till deltagande myndigheter och organisationer i växtskyddsrådet. I utvärderingen har samtliga deltagare uttryckt ett behov av växtskyddsrådet. Det framfördes bl.a. att växtskyddsrådet fyller ett stort behov av dialog där våra olika roller och ansvar tydliggörs, möjligheterna ökar för en allsidig belysning av viktiga frågor, målkonflikter tydliggörs, frågeställningarna skickar den tydliga signalen att växtskyddet behöver hanteras som ett gemensamt ansvar, bristen på växtskyddsmedel och metoder har belysts etc. Samtidigt visar utvärderingen på flera upplevda brister. Bl.a. har

förväntningarna på växtskyddsrådet i många fall varit större än det mandat som det tilldelats.

Jordbruksverket med växtskyddsrådets ordförande och sekreterare har diskuterat utvärderingen med landsbygds- och miljödepartementen.

Växtskyddsrådet har att förhålla sig till att:

- det finns fortsatt stort stöd från regeringskansliet för växtskyddsrådet och dess verksamhet och det upplevs ha ökat kunskaperna till stor nytta för regeringskansliets arbete.
- växtskyddsrådets mandat inte kommer att ändras där regeringskansliet betonar växtskyddsrådet som ett forum för dialog och information,
- några uppdrag till växtskyddsrådet från regeringen inte kan förväntas
- några direkta medel för ledning av, utredningar m.m. till växtskyddsrådet från regeringen inte kan förväntas och att
- nuvarande ordning med återrapportering m.m. till regeringskansliet behålls.

För växtskyddsrådets fortsatta verksamhet har samtliga deltagare uttryckt ett behov av växtskyddsrådet. Ambitionen är att fortsättningsvis ha en fortsatt bredd på frågorna som diskuteras utifrån vad som är aktuellt från mer övergripande frågor om det svenska jordbrukets långsiktiga växtskyddshantering, dess betydelse och kopplingar till konkurrenskraft, miljö och utveckling på landsbygden till mer specifika frågor t.ex. skyddet av vatten. Närmare preciseringar av prioriteringar framgår av rapporten.

Växtskyddsrådet bör tydligare i olika sammanhang klargöra växtskyddsrådets funktion och mandat. Betydelsen av återkopplingen till departementen understryks. Jordbruksverket bedömer att nuvarande ambitionsnivå i arbetet minst ska kunna behållas. Det blir inte några direkta ändringar i växtskyddsrådets sammansättning för tillfället även om det finns öppningar för detta om särskilda skäl uppkommer. För det fortsatta arbetet understryks myndigheternas öppenhet genom att kontinuerligt lyfta fram aktuella frågor och vara tydlig i var man står i olika frågor. Utifrån önskemål inom växtskyddsrådet om mer gemensamma slutsatser och råd i olika frågor finns en sådan ambition. Växtskyddsrådet bör således fortsättningsvis sträva efter att visa på framkomliga vägar för att lösa problem inklusive möjliga finansieringar. Deltagande myndigheters och organisationers betydelse för spridning av informationen om innehållet och diskussionerna i växtskyddsrådet understryks.

1 Innehåll

1	Inledning.....	1
2	Växtskyddsrådets organisation och uppdrag, deltagare samt möten	3
3	Viktiga växtskyddsfrågor.....	5
3.1	Övergripande om diskussionen i rådet.....	5
3.2	Några sammanfattande slutsatser från växtskyddsrådets diskussioner	5
3.3	Strategiska frågor	6
3.4	Specifika frågor	9
3.4.1	Ny handlingsplan och lagstiftning	9
3.4.2	Integrerat växtskydd (IPM)	10
3.4.3	Strategi för växtskyddsmedel.....	11
3.4.4	Tillämpning av lagstiftning om godkännande av växtskyddsmedel	12
3.4.5	Påbörjat arbete med tillsynsvägledning för vattenskyddsområden m.m.....	13
3.4.6	Information	14
3.4.7	Alternativa metoder till kemiska växtskyddsmedel för kontroll av skadegörare och ogräs.	14
3.4.8	Ogräs	15
3.4.9	FORMAS – utredningen om växtskydd och utveckling/forskning	16
3.4.10	Friskare djur, sundare växter och en säkrare jordbruksbaserad livsmedelskedja (tidigare "SANCO-paketet").....	16
3.4.11	Neonikotinoider	17
3.4.12	Lambda-cyhalotrin översyn	18
3.4.13	Bivägledning från EFSA	18
3.4.14	Bestämmelser om import, införsel, utsläppande och användning av insekter, nematoder och spindeldjur som används i bekämpningssyfte eller något annat tekniskt syfte.....	19
3.4.15	Bekämpningsmedelsavgifterna i de delar som rör mindre användningsområden, små odlingsarealer, dispenser för att undanröja fara, och biologiska växtskyddsmedel.....	19
3.4.16	Framtida svensk odlingsvärdeprovning (VCU)	20
3.4.17	Skyddszoner	20
3.4.18	Kunskaps- och kompetensförsörjning	20
3.4.19	Fysikaliskt verkande medel och allmänkemikalier	20
3.4.20	Vad är ett växthus?	21
4	Växtskyddsrådets roll, sammansättning och arbetsätt	22
4.1	Växtskyddsrådets verksamhet relativt dess uppdrag	22
4.2	Allmänt om utvärderingen av växtskyddsrådet.....	22
4.3	Sammanfattande synpunkter utifrån svaren på enkäten.....	22

4.4	Sammanfattande slutsatser efter diskussionen med departementen för växtskyddsrådets fortsatta verksamhet.....	23
4.5	Växtskyddsrådets fortsatta arbete	23
4.5.1	Allmänt	23
4.5.2	Prioriterade områden	24
4.5.3	Växtskyddsrådets mandat, sammansättning, arbetsformer m.m.....	25
4.5.4	Gemensamma slutsatser och spridning av information	25

1 Inledning

Denna rapport avser att ge en samlad bild av växtskyddsrådets arbete och slutsatser för 2013. Växtskyddsrådet utformar årligen en sådan rapport till regeringen. Detta är växtskyddsrådets tredje årsrapport.

Deltagande myndigheter och organisationer har varit överens om att ta fram denna rapport. De är också överens om vad rapportens innehåll och att den bl.a. också ska belysa såväl den samsyn som de skillnader i åsikter som finns inom växtskyddsrådet.

2 Växtskyddsrådets organisation och uppdrag, deltagare samt möten

Enligt regeringens beslut den 22 december 2010, Jordbruksdepartementets dnr Jo2010/3727, fick Jordbruksverket i uppdrag att inrätta ett växtskyddsråd. Jordbruksverket fattade beslut om detta den 23 mars 2011.

Enligt regeringens uppdrag ska växtskyddsrådet sprida kunskap samt vara ett forum för dialog och erfarenhetsutbyte i frågor som rör växtskyddets betydelse för en hållbar och konkurrenskraftig växtodling. I växtskyddsrådet ska viktiga aktuella frågor och frågor av relevans diskuteras, bland annat forskning kring alternativa metoder, marknadsutveckling och omvärldsanalys.

Enligt Jordbruksverkets beslut är rådets uppgifter vidare att:

- Vara rådgivande organ i växtskyddsfrågor
- Vara ett forum för dialog och erfarenhetsutbyte
- Bidra till deltagande myndigheters och organisationers marknads- och omvärldsbevakning
- Lämna förslag till forsknings-, försöks- och utvecklingsverksamhet
- Initiera analyser och undersökningar
- Initiera möten och seminarier

I Jordbruksverkets beslut angavs att närmare precisering av rådets arbetsordning och uppgifter görs efter diskussion med rådets ledamöter.

Till växtskyddsrådet inbjöds representanter för Jordbruksverket, Kemikalieinspektionen, Naturvårdsverket, Svenskt Växtskydd, Lantbrukarnas Riksförbund (2st), Föreningen Sveriges Spannmålsodlare, Sveriges Lantbruksuniversitet, Hushållningssällskapet och Naturskyddsföreningen.

Jordbruksverket utsåg i beslut den 12 maj 2011 Harald Svensson som ordförande, Olof Johansson som vice ordförande och Anders Emmerman som sekreterare samt i enlighet med förslag från berörda myndigheter och organisationer om ledamöter och suppleanter till växtskyddsrådet.

Under 2013 har skett vissa förändringar relativt ursprungsbesluten. Jordbruksverket beslutade den 5 februari 2013 att utöka växtskyddsrådets medlemmar med Havs- och Vattenmyndigheten. Till ordinarie ledamot för Havs- och vattenmyndigheten utsågs Kajsa Berggren och till suppleant Ann Lundström. I ett nytt beslut den 22 oktober 2013 ersattes Kajsa Berggren av Ann Lundström och till suppleant utsågs Marie Berghult. I beslut den 19 februari 2013 utsågs Johan Axelman från Kemikalieinspektionen till ny suppleant istället för Gunilla Ericsson och i beslut den 31 oktober 2013 utsågs Erland Liljeroth från Sveriges lantbruksuniversitet till ny suppleant istället för Erik Andreasson.

Vid slutet av 2013 hade växtskyddsrådet följande sammansättning:

Ordförande: Harald Svensson

Vice ordförande: Olof Johansson

Sekreterare: Anders Emmerman

Myndighet/organisation	Ledamot	Suppleant
Jordbruksverket	Magnus Franzén	Cecilia Lerenius
Havs- och Vattenmyndigheten	Ann Lundström	Marie Berghult
Naturvårdsverket	Maggie Javelius	Ingrid Rydberg
Kemikalieinspektionen	Peter Bergkvist	Johan Axelman
Lantbrukarnas Riksförbund	Bengt Persson	Gunilla Nordberg
Lantbrukarnas Riksförbund	Sunita Hallgren	Anna Tiberg
Föreningen Sveriges spannmålsodlare	Per Sandberg	Dag-Henrik Larsson
Svenskt växtskydd	Hans Hagenvall	Cecilia Ljunggren
Sveriges Lantbruksuniversitet	Barbara Ekbohm	Erland Liljeroth
Hushållningssällskapen	Nils Yngveson	Hans Augustinson
Naturskyddsföreningen	Gun Rudquist	Emelie Hansson

Växtskyddsrådet har under 2013 haft fyra möten;

- den 16 februari hos Svenskt Växtskydd
- den 15 maj 2013 hos Sveriges Lantbruksuniversitet
- den 6 september hos Kemikalieinspektionen
- den 19 november hos Naturskyddsföreningen

Mötet den 19 november 2013 var det sista med Harald Svensson som ordförande. Fr.o.m. den 1 januari 2014 är Christina Nordin vid Jordbruksverket ny ordförande.

Ordförande och sekreterare har haft ett möte med Landsbygds- och Miljödepartementen förutom att departementen deltog i växtskyddsrådets ordinarie möte i februari.

3 Viktiga växtskyddsfrågor

3.1 Övergripande om diskussionen i rådet

Diskussionen i växtskyddsrådet har under 2013 varit mer koncentrerad på vissa frågor än tidigare, dock med en fortsatt blandning av övergripande ofta principiella frågor och detaljfrågor.

Viss tid har utifrån en utvärdering av växtskyddsrådet ägnats åt diskussion om dess mandat, innehåll och arbetsformer, vilket särskilt redovisas i avsnitt 4.

Det råder i vissa fall en relativt god samsyn inom växtskyddsrådet medan det i andra kan skilja sig i åsikt mellan växtskyddsrådets medlemmar. I nedanstående genomgång av frågor som diskuterats lyfts detta fram vid behov.

Det bör särskilt framhållas att en viktig del av rapporten avser att spegla diskussionen i växtskyddsrådet.

3.2 Några sammanfattande slutsatser från växtskyddsrådets diskussioner

Utifrån 2013 års diskussioner vill växtskyddsrådet särskilt lyfta fram följande frågor:

- Växtskyddsrådet vill fortsatt understryka behovet av harmoniseringen mellan länderna vid godkännande av växtskyddsmedel inom norra zonen och i vissa fall hela EU.
- Växtskyddsrådet vill att det anordnas ytterligare seminarier om godkännandeprocessen, särskilt om vad som gäller vid s.k. ömsesidigt godkännande. Det inkluderar behov av att se hur andra länder diskuterar och beslutar.
- Betydelsen av behovet av såväl företags- och samhällsekonomiska som miljö- och hälsomässiga konsekvensanalyser i olika utredningar och beslut har lyfts fram i diskussionerna. En större helhetssyn på olika problemställningar efterfrågas. Sådana analyser får inte enligt den EU-gemensamma lagstiftningen ha inflytande på beslut om produktgodkännande, varför de inte ingår i den prövning som görs av Kemikalieinspektionen. Inom växtskyddsrådet finns synpunkter på hur lagstiftningen vid godkännande av växtskyddsmedel tillämpas.
- Växtskyddsrådet föreslår att en oberoende utredning görs som innehåller en företags- och samhällsekonomisk och miljö- och hälsomässig konsekvensanalys för Sverige av tillämpningen av den EU-gemensamma lagstiftningen om utsläppande av växtskyddsmedel på marknaden, om det finns skillnader i tillämpningen av lagstiftningen i för Sverige viktiga konkurrent länder, om länderna ligger i fas i tid med varandra när det gäller viktiga beslut samt om konsekvenserna av att gå före i miljö- och hälsoarbetet men även frågan om export av miljö- och hälsopåverkan.
- Behovet av mer långsiktig finansiering av forsknings-, försöks- och utvecklingsverksamhet för att bl.a. ytterligare utveckla IPM och alternativa metoder till kemisk bekämpning lyfts åter fram. Utvecklingen av biologiska växtskydds-

medel är inte möjlig utan offentligt stöd. Framöver i Sverige behövs också ”en väl utvecklad kunskapsutvecklingskedja”.

- Betydelsen av en transparent process i samband med omröstningar inom EU avseende växtskyddsmedel påtalas. Det gäller även information om vad som är på gång på myndigheterna, var man står i olika frågor och på vilka grunder beslut tas.
- Växtskyddsrådet understryker åter behoven av en samlad och lättillgänglig information av i synnerhet ”officiella” underlag” t.ex. om sorter, odlingsteknik, bekämpningströsklar, godkända växtskyddsmedel med villkor m.m. och produkt effektivitet.
- Växtskyddsrådet understryker behovet av att reglerna om integrerat växtskydd, IPM, men även annan lagstiftning och åtgärder inom ramarna för direktivet om hållbar användning genomförs snabbt och väl i Sverige.
- För uppföljningen av den nationella handlingsplanen för hållbar användning av växtskyddsmedel framhålls betydelsen av en transparent och långsiktig statistik inklusive behoven av analys.
- Växtskyddsrådet pekar särskilt på behovet av samordning mellan främst myndigheterna Naturvårdsverket, Havs- och Vattenmyndigheten och Jordbruksverket vid den närmare utformningen av nya vägledningar för prövning och tillsyn vid användning av växtskyddsmedel främst kopplat till skyddet av vatten.
- Behovet av samordning mellan myndigheter har lyfts fram även vid beslut och utformning av regler avseende användningen av växtskyddsmedel. Ett konkret exempel är eventuella regler för krav på bevuxna skyddszoner.
- Strategin för växtskyddsmedel har under 2013 presenterat sina första resultat. Utifrån dess förväntade framtida betydelse för utvecklingen mot ett hållbart växtskydd är det enligt växtskyddsrådet angeläget att arbetet prioriteras samt kontinuerligt förankras i växtskyddsrådet.
- Växtskyddsrådet vill kraftigt understryka betydelsen av att hitta långsiktiga och rimliga lösningar för fysikaliskt verkande medel och allmänkemikalier som växtskyddsmedel.

3.3 Strategiska frågor

Diskussionen i växtskyddsrådet har under 2013 varit mer koncentrerad på vissa specifika frågor än tidigare år. Flera av de mer grundläggande frågorna som diskuterats tidigare år har dock fortsatt hög aktualitet. Dessa har att göra med målkonflikter, vem som ska hantera dessa och värderingen av risk. Frågan om konkurrenskraft relativt andra mål har kommit upp på bordet i flera diskussioner.

Särskild tid har under 2013 ägnats åt icke kemiska metoder, introduktionen av integrerat växtskydd men även det mycket omfattande EU-arbetet med ny lagstiftning avseende friskare djur, sundare växter och en säkrare jordbruksbaserad livsmedelskedja (som tidigare benämndes för SANCO-paketet). Lagstiftningen är strategiskt viktig och kommer få stor betydelse för det framtida växtskyddet.

Behovet av harmoniseringen mellan länderna vid godkännande av växtskyddsmedel inom norra zonen, och i vissa fall inom hela EU, lyfts åter fram av växtskyddsrådet. Eventuella skillnader mellan olika länders bedömningar bör fångas

upp och i sådana fall förklaras. Utifrån ett förslag från växtskyddsrådet anordnade Kemikalieinspektionen ett särskilt seminarium där det var möjligt att följa processen vid prövning av växtskyddsmedel och de bedömningar som görs. Seminariet upplevdes av flera deltagare som mycket värdefullt och växtskyddsrådet ser gärna att det följs upp av liknande seminarier särskilt om vad som gäller vid ömsesidigt erkännande.

Betydelsen av konsekvensanalyser i olika utredningar och vid beslut har flera gånger lyfts fram. Häri ingår såväl företags- och samhällsekonomiska som miljö- och hälsomässiga konsekvenser av dessa och en större helhetssyn har efterfrågats. Sådana analyser lyfts fram i den nationella diskussionen t.ex. kring vissa förbud bl.a. av tillväxtreglerande medel och i arbetet med strategin för växtskyddsmedel och då en odling helt saknar tillgång till ett effektivt växtskydd för att kunna bedrivas. Jordbruksverket anser att avsaknaden av konsekvensanalyser kan leda till att negativa konsekvenser, för såväl odlingsekonomi som risker för hälsa- och miljö, förstärks till följd av en bristande beredskap för att hantera de problem som kan uppstå.

I detta sammanhang har det gjorts tydligt att de EU-gemensamma reglerna i praktiken inte tillåter att sådana konsekvensanalyser får ha inflytande på besluten om godkännande av vare sig verksamma ämnen eller produkter. Länderna ska vid sin prövning tillämpa en uppsättning beslutskriterier som beaktar skyddet för miljö och hälsa. Kemikalieinspektionen prövar växtskyddsmedel utifrån sitt uppdrag och ovan nämnda förutsättningar och där ingår inte att göra eller ta hänsyn till konsekvensanalyser. Det finns inget rättsligt stöd för att avvika från dessa kriterier vid godkännande mot bakgrund av ett särskilt behov. Det har i diskussionen framförts synpunkter på denna ordning. Hushållningssällskapet efterlyser en oberoende granskning av hur reglerna inom EU ska tolkas och menar att det även finns osäkerheter i den praktiska tillämpningen av lagstiftningen hos Kemikalieinspektionen. Föreningen Sveriges Spannmålsodlare menar att om sådana konsekvensanalyser inte får ha inflytande på beslut om produktgodkännande är det viktigt att detta klargörs för politikerna så att de kan verka för framtida förändringar. Frågan har även koppling till harmoniseringen av tillämpningen av lagstiftningen.

Lantbrukarnas Riksförbund har här pekat på att tillgången till växtskyddsmedel är väldigt kritisk i stora delar av den svenska trädgårdsnäringen. Odlingen av många kulturer upprätthålls idag genom tillfälliga dispenser ansökta år för år genom Lantbrukarnas Riksförbund.

Regeringen redogjorde i december 2010 för sin hållning genom en skrivelse till ansvarig kommissionär där vikten lyfts fram av att länderna tillämpar reglerna på ett enhetligt och korrekt sätt till skydd för hälsa och miljö vilket annars riskerar att leda till en orättvis konkurrens mellan medlemsländerna. Frågor om tillämpningen kvarstår 2014, vilket framgått av diskussionerna i växtskyddsrådet.

Frågan om harmonisering och tillämpningen av nuvarande gemensamma lagstiftning om godkännande av växtskyddsmedel har således varit föremål för en kontinuerlig diskussion i växtskyddsrådet sedan det bildades. Som bl.a. framgår i ovanstående text finns stora åsiktsskillnader inom växtskyddsrådet om såväl tillämpningen som konsekvenserna av denna. I diskussionen har också framgått att harmoniseringen mellan medlemsländerna inom EU inte verkar fungera. Vid

växtskyddsrådets möte den 5 mars diskuterades innehållet i denna årsrapport. Ordförande pekade här generellt på betydelsen av objektiva konsekvensanalyser som underlag för förd och framtida politik.

För att driva frågan framåt föreslogs därför att växtskyddsrådet ställer sig bakom ett förslag om att det görs en oberoende utredning som skulle innefatta;

- att göra en företags- och samhällsekonomisk, inklusive miljö- och hälsomässig konsekvensanalys för Sverige av tillämpningen av den gemensamma lagstiftningen om utsläppande av växtskyddsmedel på marknaden, (Förordning (EG) nr 1107/2009),
- att analysera om det finns skillnader i tillämpningen av lagstiftningen i för Sverige viktiga konkurrent länder inom EU och i sådana fall orsakerna till dessa,
- att analysera om länderna ligger i fas i tid med varandra när det gäller viktiga beslut samt
- att analysera konsekvenserna av att gå före i miljö- och hälsoarbetet men även frågan om export av miljö- och hälsopåverkan.

Förslaget fick stöd av samtliga deltagande myndigheter och organisationer i växtskyddsrådet och vilket även har förmedlats till Konkurrenskraftsutredningen. Det framfördes att det i ett större perspektiv framöver även finns ett behov av att närmare se hur olika styrmedel och åtgärder integrerar och påverkar varandra.

Under 2013 har särskilt uppmärksammats problematiken kring användningen av vissa insektsmedel och särskilt riskerna för pollinerande insekter. Det har varit en diskussion kring godkännandet av Pirimor, som används för bekämpning av bladlöss. Det har framförts att Sverige skulle ha en mer restriktiv syn på godkännande än t.ex. Danmark, eftersom medlet enligt Lantbrukarnas Riksförbund godkänts i Danmark men samma ansökan avslogs i Sverige. Pirimor skulle vara godkänt i minst 14 av EU:s medlemsländer. Samtidigt menade Kemikalieinspektionen att det var Danmark som hade en avvikande hållning eftersom de var det enda landet i den norra zonen som hade Pirimor godkänt. EU-kommissionen beslutade i maj 2013 för hela EU att användningen av neonicotinoiderna klotianidin, tiametoxam och imidakloprid ska begränsas. Beslutet innebär att med några undantag får medlen i fortsättningen inte användas i grödor som är lockande för bin. Hit hör t.ex. betning av utsäde av våroljeväxter för kontroll av rapsjordloppor. Frågan diskuterades i växtskyddsrådet redan 2012 men blev föremål även 2013 för diskussion kring svenska positioner och transparensen i denna process inför omröstningar i EU. Det har också inom EU påbörjats ett arbete med att ompröva godkännandet för de verksamma ämnen som var bland de första att godkännas för drygt 10 år sedan. Hit hör lambda-cyhalotrin som tillhör gruppen pyretroider, en grupp av växtskyddsmedel mot insekter som har en relativt stor användning i olika grödor och som fått större betydelse med ovan nämnda begränsningar.

Växtskyddsrådet har med oro sett på de minskade satsningarna på forsknings-, försöks- och utvecklingsverksamheten där behovet av att hitta former för en mer långsiktig finansiering av denna understrukits. Under 2013 diskuterades specifikt icke kemiska metoder för bekämpning av ogräs och skadegörare men även med FORMAS utredningen om växtskydd och forskning/utveckling. I båda fallen underströks behoven av resurser för utvecklingen av IPM och alternativ till kemisk

bekämpning. Samtidigt är det tydligt att pengar ensamt inte är den enda lösningen utan det är viktigt att det framöver i Sverige behövs ”en väl utvecklad kunskaps-utvecklingskedja”.

En annan viktig fråga som funnits med i diskussionen är behovet av en samlad och lätt tillgänglig databas med information om växtskyddsmedel inklusive Kemikalieinspektionens databas om godkända medel, användningsvillkor m.m. Detta gäller även behovet av information för att utveckla tillämpningen av IPM och användningen av alternativa metoder. Under 2013 har Kemikalieinspektionen testat ett nytt bekämpningsmedelsregister på webben som grundar sig på en ny databas (nya Spider) vid registrering. Det nya registret finns nu tillgängligt för sökningar på Kemikalieinspektionens webb <http://webapps.kemi.se/BkmRegistret/Kemi.Spider.Web.External/>. Mer ”officiella” underlag” t.ex. om sorter, odlingsteknik, bekämpningströsklar, produkttillgång och produkteffektivitet har också efterfrågats.

Växtskyddsrådet har vid flera tillfällen uppmärksammat och påtalat de stora förseningarna med implementeringen av den nya förordningen om bekämpningsmedel och därmed även problem med tillhörande föreskrifter om t.ex. IPM och nya spridningsbestämmelser. Här understryks behovet av att reglerna om integrerat växtskydd, IPM, men även annan lagstiftning och åtgärder inom ramarna för direktivet om hållbar användning genomförs snabbt och väl i Sverige.

Under året har frågan om samordning mellan myndigheterna avseende vägledning för prövning för prövning och tillsyn men även vid beslut och utformning av regler avseende användningen av växtskyddsmedel. Främst är det fokus på frågorna kring skyddet av vatten. Hur ska t.ex. hanteringen av skyddszoner hanteras, där såväl användningsvillkoren i Kemikalieinspektionens beslut om godkännande och/eller Naturvårdsverkets spridningsföreskrifter kan användas

3.4 Specifika frågor

3.4.1 Ny handlingsplan och lagstiftning

En nationell handlingsplan för hållbar användning av växtskyddsmedel för perioden 2013–2017 beslutades av regeringen den 19 juni 2013 och skickades av regeringen till kommissionen. Tillhörande regelverk är dock starkt försenat, där vid årsskiftet 2013/2014 ännu inte fattats beslut om en ny förordning om bekämpningsmedel. Det innebär att det vid årets slut finns vissa osäkerheter angående regelverkets tillämpning t.ex. vid Jordbruksverket om behörighetsutbildningen, funktionstestverksamheten samt om IPM.

Jordbruksverkets plan för uppföljningen, dock under rådande osäkerhet, är att med start 2014 årligen göra en avstämning mellan myndigheter och vart annat år ha en dialog med näring och andra intressenter. För uppföljningen och 2014 finns behov av att se på statistiken över försäljningen och utpekade ämnen, beräkningen av miljö- och hälsoriskindex, statistiken över skyddszoner och ekologisk areal samt behovet av data avseende halter i vatten och livsmedel. Planeringen för en ny användarundersökning av växtskyddsmedel bör påbörjas. Kemikalieinspektionen har statistikansvaret. Under 2017 ska en första utvärdering och revidering av handlingsplanen göras.

Diskussionen i växtskyddsrådet om uppföljningen har till stor del handlat om utvecklingen av statistiken där det blev en del frågor om osäkerheter i nuvarande statistik. Hit hörde behovet av förbättringar avseende fastställande av normaldosering. Noterbart är också att växtskyddsmedel som används på dispens inte ingår i försäljningsstatistiken. Flera deltagare i växtskyddsrådet lyfte fram betydelsen av långsiktighet i statistiken. Vissa möjligen tillfälliga förändringar i den årliga statistiken kan tolkas utifrån olika parter utgångspunkter. Det uttrycktes önskemål om att när statistiken publiceras borde den åtföljas av en analys. Behovet av bättre underlag till departementen underströks och frågan ställdes hur vi ska få en rättvisande bild. Här uttryckte ordföranden sin uppfattning om att meddelanden om statistik helst ska redovisas rätt upp och ner och att analyser ska göras separat. Det underströks också att statistikuppföljningen lätt blir resurskrävande och att det måste finnas en ambition att hitta enkla sätt att komma vidare. Växtskyddsrådet understryker betydelsen av en transparent statistik av god kvalitet.

Det ställdes även frågor kring tillsynen kopplat till lagstiftning inom handlingsplanen. Med ny förordning om bekämpningsmedel, översyn av Naturvårdsverkets spridningsbestämmelser och pågående drickvattenutredning understryker växtskyddsrådet behovet av samordning mellan främst myndigheterna Naturvårdsverket, Havs- och Vattenmyndigheten och Jordbruksverket vid den närmare utformningen av nya tillsynsvägledningar för användning av växtskyddsmedel främst kopplat till skyddet av vatten.

Behovet av samordning mellan myndigheter har påpekats inte bara för tillsynsvägledningar utan också för de för användarna reglerande föreskrifterna. Ett konkret exempel är eventuella regler för krav på beväxna skydds zoner.

3.4.2 Integrerat växtskydd (IPM)

Frågan om IPM som en väsentlig del av handlingsplanen har varit föremål för flera diskussioner. Tanken var att de nya föreskrifterna om IPM skulle varit på plats i mitten av december men har p.g.a. förseningar med arbetet av den nya förordningen om bekämpningsmedel även de blivit försenade. Det underströks i diskussionerna i växtskyddsrådet betydelsen av att jordbrukarna snarast får kännedom om vad som gäller, exakta innehållet, för att undvika överraskningar.

Vid växtskyddsrådets möte i november 2013 gavs en sammanfattning om tankarna kring hur vi når alla användare, föreskriften och remissvaren på denna, tankar om tillsyn samt en utblick hur det ser ut i andra delar av Europa. IPM ska enligt EUs regelverk börja tillämpas från den 1 januari 2014. För att nå användarna pekades särskilt på Jordbruksverkets webbplats, behörighetsutbildningen, tidningar och brev. De vägledningar som tagits fram hänger inte ihop med föreskriften utan utgör nu ett fristående rådgivningsmaterial.

Frågor som diskuterades rörde bl.a. definitioner av yrkesmässig användare och professionell rådgivare och vad som är tillräcklig kunskap. Betydelsen av ett mycket stort informationsbehov lyftes fram där drygt hälften av målgruppen är deltids jordbrukare och att det kan vara särskilt svårt att nå dessa.

Det gavs en internationell utblick där Danmark inte tar fram en särskild föreskrift utan hänvisar till ett system med skatter för att styra användningen. Det framfördes i diskussionerna att Sverige jämfört med andra länder har ställt för låga

krav för IPM och därmed halkar efter i miljöarbetet, en åsikt som det fanns olika meningar om i växtskyddsrådet

I ett särskilt inlägg i diskussionen från Hushållningssällskapen lyftes bl.a. fram att förebyggande åtgärder alltid ska användas och att det är viktigt att ta hänsyn till växtföljden. Dock uttrycktes en tveksamhet till särskilda växtföljdskrav i regelverket. Här framfördes också att bekämpningar alltid ska utvärderas. I diskussionen lyftes även fram det stora behovet av information av mer officiell karaktär. Hit hör t.ex. sorter med odlingsresistens, odlingsteknik, och bekämpningsströsklar framför allt på insektssidan, men även tydlighet avseende registreringsstatus och användningsvillkor för olika växtskyddsmedel och produkteffektivitet.

3.4.3 Strategi för växtskyddsmedel

Strategin för växtskyddsmedel, som drivs under ledning av Jordbruksverket, presenterade under 2013 de första resultaten av arbetet. Det framgick bl.a. att det är svårt att förutsäga tillgången till medel med någon större framförhållning där betydelsen att tydliggöra omständigheterna för detta kommenterades. I de analyser som gjorts framkommer ungefär samma problem och lösningar för alla grödor. Bland återkommande problem och lösningar nämndes tillgången till få medel och risken för resistensproblem, att bekämpningen av insekter till stor del är beroende av pyretroider, att appliceringstekniken behöver utvecklas vilket även gäller utveckling av kombinationer av kemisk/mekanisk bekämpning samt att förändrade odlingssystem kan innebära att vissa skadegörare ökar. I diskussionen framfördes att i synnerhet de ekonomiska beräkningarna behöver utökas och göras mer komplexa än idag. Även samhällsperspektivet efterfrågades.

Specifikt sammanfattades probleminventeringen av stråsäd, utvecklingsbehov på kort och lång sikt samt behov av andra åtgärder. För ogräskontroll lyftes frågor om bl.a. flerårsperspektivet för att hålla fröförrådet på en rimlig nivå med stråsäd som saneringsgröda och den relativt goda tillgången på medel men ändå risken för resistens. För insekter underströks i synnerhet problemet att det enbart är pyretroider (med något undantag) som kan användas för all bekämpning mot insekter med tillhörande resistensrisk. Begränsad tillgång till växtskyddsmedel och resistensrisk lyftes särskilt fram för betydelsefulla sjukdomar som svartprickssjuka i höstvetete, rost och utvintringssvampar. Generellt finns ett behov av nya växtskyddsmedel, helst med nya verkningsmekanismer, för att minska resistensrisken. Likaså lyftes behovet fram av såväl grundläggande som tillämpad forskning och av nya bekämpningsstrategier där förebyggande metoder kombineras med mekaniska, kemiska och andra metoder. Bland andra åtgärder som presenterades fanns förslag som rör Kemikalieinspektionens registreringsarbete bl.a. avseende konsekvensbeskrivning av beslut vid godkännande av växtskyddsmedel. Kemikalieinspektionen reagerade på detta då skrivningarna kan bli vilseledande och leda till missuppfattningen att t.ex. ekonomiska konsekvenser får beaktas vid beslut riskerar att permanentas. I diskussionen underströks betydelsen av tydliga användningsvillkor, enhetliga och användarvänliga etiketter samt ett generellt utökat kompetensbehov för att hantera växtskyddsfrågorna på olika nivåer.

Det stora värdet i det omfattande och grundläggande material som utgjorde grund för växtskyddsrådets diskussioner lyftes fram. Här underströks möjligheten att utnyttja Jordbruksverkets rapportserie för publicering samt att det används i konferenser m.m.

För 2014 finns i princip samma resurser som i år för strategiarbetet. Det finns idéer kring arbete med vissa problemområden t.ex. om användningen av pyretroider. Tanken är också att göra en utvärdering av strategiarbetet i slutet av 2014 eller i början av 2015.

Utifrån strategins betydelse understryker växtskyddsrådet att arbetet prioriteras men även kontinuerligt förankras växtskyddsrådets diskussioner.

3.4.4 Tillämpning av lagstiftning om godkännande av växtskyddsmedel

Den svenska tillämpningen av förordningen (EG) nr 1107/2009 om utsläppande av växtskyddsmedel på marknaden väckte fortsatt frågor inom växtskyddsrådet. Synen inom växtskyddsrådet på hur den går till kan skilja sig åt. Det finns ändå inom växtskyddsrådet en samsyn på att utveckla harmoniseringen av tillämpningen av lagstiftningen inom den norra zonen men även för vissa växtskyddsmedel för hela EU.

En fråga som kommit upp är användningen av insekticiden Pirimor som är mer begränsad än t.ex. i Danmark och orsakerna till detta.

På initiativ av växtskyddsrådet höll Kemikalieinspektionen ett välbesökt seminarium den 11 september 2013 om *Växtskyddsmedel – regler och praxis under förändring*. Under seminariet diskuterades bl.a. förordningen och dess grundläggande syften, kriterier och principer för beslut, nyttoprövning, orsaker bakom skillnader i olika länders beslut, de senaste årens utveckling kring prövningen samt frågor kring om vi gör rätt. Utifrån exempel åskådliggjordes olika aspekter vid prövning av ett växtskyddsmedel. Seminariet togs emot mycket positivt av deltagande myndigheter och organisationer. Det visade på komplexiteten i processen samtidigt som en del frågetecken kvarstår. Från flera håll uttrycktes behov av ytterligare information och diskussion, gärna i form av ett liknande seminarium men med fokus på hanteringen av ”ömsesidigt” godkännande.

Hithörande mer generella önskemål som framförts är ökad tydlighet från myndigheter på vad som är på gång, var man står i olika frågor och på vilka grunder beslut tas. Det gäller även synen på att se vad som händer i omvärlden i aktuella frågor.

Frågan om att användningen av vissa neonikotinoider ska begränsas beslutades inte av Kemikalieinspektionen utan av EU-kommissionen i maj 2013 för hela EU. Beslutet innebär att med några undantag får medlen i fortsättningen inte användas i grödor som är lockande för bin.

Inom EU har påbörjats ett arbete med att ompröva godkännandet för de verk samma ämnen som var bland de första att godkännas för drygt 10 år sedan. Även här fattar EU-kommissionen beslut för hela EU. Besluten kan komma att påverka besluten av nu nationellt godkända medel inklusive vissa pyretroider, varför uppföljning av frågan har hög prioritet.

En fråga som understrukt i diskussionerna inom växtskyddsrådet är betydelsen av god transparens i processen av svenska positioner inom EU inför viktiga omröstningar i EU. Positionerna bereds på regeringskansliet.

Kemikalieinspektionen har tagit flera beslut om godkännande av växtskyddsmedel med specifika användningsvillkor. Ett sådant beslut avsåg användningen av svamp-

medlet Forbel med krav på fasta skydds zoner, anlagda året före användningen säsongen 2013. Andra krav som kommit upp är om olika vätskemängder. Utifrån att beslut om nya villkor kan vara överaskande och utan föregående diskussion har det efterlysts en möjlighet att ha en bredare och regelbunden diskussion i dessa frågor som kan vara av principiell art.

För bl.a. detta ändamål har en särskild grupp med representanter från Kemikalieinspektionen Jordbruksverket, Lantbrukarnas Riksförbund, Hushållningssällskapen samt Svenskt Växtskydd inrättats. Ansatsen har varit att ha regelbundna möten, men det har inte blivit fallet. Under 2013 har gruppen diskuterat användningsvillkor under ett möte i maj. Ytterligare möte var inplanerat.

Vid diskussionen så långt framfördes bl.a. att det svenska systemet med villkor kopplade till ”hjälpredan” är att föredra framför fasta skyddsavstånd som dominerar i andra länder. Ett mer enhetligt och mer lättförståeligt sätt att skriva villkor på efterfrågades, där det bl.a. framfördes att dessa skrivs i tabellform, för att underlätta tolkningen av dessa villkor. Värt att notera är att Kemikalieinspektionen sedan ett år tillbaka nu publicerar nya beslut där användningsvillkoren ställs upp i tabellform för att skapa en större tydlighet. Responsen från berörda företag och andra har genomgående varit mycket positiva. En fråga ställdes också på möjligheten att från växtskydds företagen komma in med tidiga synpunkter på användningsvillkoren. Vissa beslut kan innebära administrativa problem och där ytterligare konsekvensanalyser gentemot t.ex. stödsystemen kan behövas. Betydelsen av enhetlig nomenklatur i användningsvillkoren lyftes fram.

Noterbart är att under 2013 pågick ett arbete vid Kemikalieinspektionen med ett nytt bekämpningsmedelsregister, Spider, där en del är att öka tydligheten och vid Jordbruksverket en process med att definiera tvärvillkoren. Registret har nu satts i bruk och det sökbara bekämpningsmedelsregistret på webben har också lanserats i januari 2014. Användningsvillkoren som i nya beslut nu ställs upp i tabellform har haft betydelse för att öka tydligheten.

I diskussionerna i växtskyddsrådet har situationen lyfts fram för flera trädgårdskulturer, i så väl den ekologiska som den konventionella produktionen, där ett effektivt växtskydd saknas. Lantbrukarnas Riksförbund ansöker om både dispenser och utvidgade produktgodkännanden för olika växtskyddsmedel för att understödja den yrkesmässiga trädgårdsproduktionen. Alla ansökningar avser situationer där ett effektivt växtskydd saknas och stora ekonomiska värden kan gå förlorade i odlingar som angrips. I detta sammanhang uttrycktes en stark önskan om snabba besked om beslut.

3.4.5 Påbörjat arbete med tillsynsvägledning för vattenskyddsområden m.m.

Problematiken kring vattenskyddsområden diskuterades särskilt i växtskyddsrådet under 2012. Under 2013 blev även Havs- och Vattenmyndigheten medlem i växtskyddsrådet varför myndigheten också gav en överblick över de aktiviteter som är på gång avseende dricksvattenfrågorna inklusive uppdrag och förslag med beröring till dessa. Till de senare nämndes Rådighetsutredningen, Dricksvattenutredningen och förslaget till ny förordning om bekämpningsmedel. Det gavs en överblick över myndigheters ansvar och komplexiteten i synnerhet när det gäller tillsynsvägledning kopplat till spridning av växtskyddsmedel. Tankar redovisades

kring arbetet med att utveckla vägledningen respektive handboken för vattenskyddsområden. Samtidigt pågår Dricksvattenutredningen som bl.a. har att hantera processen och tillämpningen av regelverket vid inrättande av vattenskyddsområden och de eventuella intressekonflikter som finns. Havs- och Vattenmyndigheten driver sitt arbete med åtanke på de andra aktiviteter som kan påverka innehållet.

I diskussionen uppmärksammades en intervjuundersökning om tillämpningen av regelverket bland handläggare och rådgivare som gjorts av Lantbrukarnas Riksförbund. Frågan avseende komplexiteten i myndigheters ansvar och att det upplevs vara ett organisatoriskt problem framförallt när det gäller tillsynen av användningen av växtskyddsmedel. En fråga ställdes om växtskyddsrådet kan ställa sig bakom ett stöd för att frågan utreds. Frågan fick tas hem av berörda myndigheter.

Frågor kring skydd av vatten har stor strategisk betydelse varför växtskyddsrådet fortsatt avser ta upp dessa med hög prioritet.

3.4.6 Information

En mycket viktig fråga som underströks av flera i växtskyddsrådet är betydelsen för odlare, rådgivare m.m. att lätt hitta information om växtskyddsmedel och om vad som gäller avseende användningen och att kunna skilja på vad som lagkrav och vad som är mer att betrakta som råd. Enligt växtskyddsrådet är det viktigt med tydlighet om vad som gäller direkt efter ett beslut från Kemikalieinspektionen. En tydlighet som bör eftersträvas i alla led från Kemikalieinspektionens beslut om godkännande, Jordbruksverkets tvärvillkor, etiketter och övrig information och rådgivning.

Frågan om att för jordbrukare, rådgivare m.m. lätt hitta information är bredare än enbart vad som gäller växtskyddsmedel och har också tagits upp under andra programpunkter t.ex. när IPM och strategin för växtskyddsmedel diskuterats. Det är enligt växtskyddsrådet särskilt angeläget att frågan drivs framåt. Frågeställningarna innehåller flera dimensioner och är såväl övergripande som mer detaljerade. Viktigt är att konkretisera problemen, ansvarsförhållanden och möjliga lösningar. Exempel från Danmark har lyfts fram som något eftersträvansvärt. Utvecklingen av ett nytt bekämpningsmedelsregister och informationen kring tillämpningen av IPM är delar i detta.

3.4.7 Alternativa metoder till kemiska växtskyddsmedel för kontroll av skadegörare och ogräs.

Ett helt möte med växtskyddsrådet ägnades åt detta tema.

3.4.7.1 Skadegörare

För skadegörare presenterades verksamheten vid Kompetenscentrum för biologisk bekämpning (CBC), som lyfte fram framtida möjligheter och frågor om säkerhet och regelverk för användning av biologisk bekämpning. Mikrobiologiska bekämpningsmedels marknadsandel globalt 2007/2008 var cirka 1 procent och var ökande. Vidare gavs en bild av CBCs aktiviteter om säkerhet och regelverk. Syftet med arbetet var att hitta mer effektiva och relevanta säkerhetsvärderingar och godkännandeprocesser. Skillnader i lagstiftningen mellan makro- och mikroorganismer illustrerades. Med anknytning till växtskyddsrådets tidigare diskussioner om fysikaliska växtskyddsmedel informerades även om expertgruppsarbetet inom EU

om växtskyddsmedel med låg risk. Arbetet går här relativt långsamt och det framfördes att det är svårt att hitta enkla lösningar för olika kategorier för produkter.

I diskussionen lyftes fram regelverkens inverkan på godkännande av mikrobiologiska medel, där en relativt allmän mening var att nuvarande lagstiftning krånglar till saker och processen blir omfattande och dyr. Betydelsen av kompetens inom området underströks där Sverige lyftes fram som ett exempel med en relativt stor satsning på detta område.

Bio-Agri gav en bakgrund till utvecklingen inom utsädesområdet dels till användningen av det biologiska betningsmedlet Cedomon och dels till användningen av termisk betning, Thermoseed. Det pekades på att Cedomon var den första mikroorganism som prövades inom EU där godkännande processen präglats och präglas av mycket byråkrati. Enligt Bio-Agri är inte miljöskäl tillräckligt för användning av jordbrukaren utan det krävs en bra kombination av pris och effekt.

I diskussionen i växtskyddsrådet lyftes problemet med större registrerings- och introduktionskostnader, som ofta ska fördelas på lägre volymer. Här framfördes bl.a. behov av särskilt stöd till studier inför registrering och till fältförsök av kommersiellt tillgängliga och godkända produkter. Det var en allmän syn inom växtskyddsrådet på att utvecklingen hittills inte varit och framöver är möjlig utan offentligt stöd. Betydelsen av att hitta finansiering av forskningen men också hur resultaten överlämnas till tillämpningen underströks. Vidare betonades att grunden för att lyckas är samarbetet med företag eller andra intressenter. Även betydelsen av myndigheters och rådgivningens information underströks.

3.4.8 Ogräs

Sveriges Lantbruksuniversitet presenterade framkanten i forskningen och tillämpningen av icke kemisk kontroll av ogräs i lantbruksgrödor. Det gavs en relativt positiv syn för den framtida utvecklingen bl.a. utifrån det nya direktivet om hållbar användning och utvecklingen av IPM.

Det blev en diskussion i växtskyddsrådet om hur stort intresset är bland jordbrukarna. Det framfördes att det finns ett intresse men att det också måste finnas underlag för att metoderna verkligen fungerar och att det är en hyfsad avverkning på maskinerna. Här uttrycktes olika åsikter där Hushållningssällskapen betonade behovet av tester i nuvarande odlingssystem och att det måste fungera där. Naturskyddsföreningen betonade att det är att utgå från fel håll och att man borde utgå från odlingssystemet för att möjliggöra en mer hållbar odling. I diskussionen framfördes att metoderna är en stor hjälp i ekologisk produktion men att det kräver att odlingssystemet ändras. Det är t.ex. viktigt att få in vall för att kontrollera problem med åkertistel. Grödor måste ha en avsättning på marknaden för att vara realistiska som alternativ i växtföljden. Biogasproduktion kan vara en framtida marknad för t.ex. odling av vall på gårdar utan djur.

Sveriges Lantbruksuniversitet och Jordbruksverket presenterade utvecklingsfronten för icke kemisk bekämpning i specialgrödor, grönsaker, sockerbeter och frukt. Den stora flaskhalsen för användningen av icke kemiska metoder angavs vara kostnaderna och problemet att få tag på arbetskraft under en relativt kort period. Grundläggande förhållanden underströks för att metoderna ska fungera t.ex. bra växtföljder med vall, att det är fritt från rotagräs och måttligt med frögräs inklusive att undvika

stallgödsel med ogräsfrön. Även inom trädgårdsområdet pekades på möjligheterna med integrerad ogräsbekämpning där kemisk bekämpning kombinerades med icke kemisk.

Lökproduktionen ägnades särskild uppmärksamhet utifrån tidigare diskussion om tillgång till växtskyddsmedel.

I diskussionen i växtskyddsrådet lyftes särskilt fram behovet av att utveckla en metod för att brett jämföra olika (t ex kemisk, mekanisk, termisk etc.) med avseende på hälsorisker och miljörisker som energiförbrukning, klimatpåverkan m fl.

3.4.9 FORMAS – utredningen om växtskydd och utveckling/forskning

Genom utredarna Jan Pettersson, SLU, och Henrik Lange, FORMAS, gavs en bakgrund och introduktion till utredningen, hur den bedrivs och frågeställningar att diskutera. Utredningen ska redovisas sista juni 2014 med en tryckt rapport.

Uppdraget är att Formas med utgångspunkt i en kunskapsöversikt och i en kartläggning av pågående forskning och utveckling inom växtskyddsområdet ska identifiera forsknings- och utvecklingsbehov för en långsiktigt hållbar och konkurrenskraftig jordbruks-, skogsbruks- och trädgårdsproduktion. Uppdraget innehåller inte några specifika önskemål om förslag utan handlar mer om att identifiera problem. Tanken är ändå att rapporten ska bli framtidsinriktad och en utmaning är att få olika idéer operativa. Utifrån nuvarande relativt långsamma utveckling av nya växtskyddsmedel togs även frågan upp om hur den framtida tillgången av växtskyddsmedel ska hanteras.

En viktig fråga som särskilt lyftes fram i diskussionen i växtskyddsrådet var rollfördelningen och strukturen mellan mer grundläggande forskning, utveckling och rådgivning/praktisk tillämpning. Här pekades på glappet med att omsätta de goda idéerna genom mer praktisk utvecklingsverksamhet. Olika former för organisation diskuterades där det för institutformen uttrycktes viss tveksamhet. Betydelsen av att hitta vägar för att finansiera den fortsatta utvecklingen av forskningsresultat med stark koppling till rådgivningen underströks. Frågan om behovet av dataskydd särskilt i relation till balansen mellan offentligt finansierad och företagsfinansierad forskning togs även upp.

Det förtydligades från utredarna att uppdraget förutom hållbarhet inkluderar konkurrenskraftig jordbruks-, skogsbruks- och trädgårdsproduktion. Det upplevdes vara svårt att hantera metoder och beslutsmodeller för företagsplanering och företagsstrategier. Här blev det en diskussion kring vad långsiktig hållbar konkurrenskraftig produktion innebär. Poängsystem för miljömässiga intressen och utveckling av ”ECO COINS” togs upp. Utifrån synpunkter om att hög precision i stödsystemen och att det leder till hög administration framfördes i diskussionen att även alternativen t.ex. lagstiftning kan ge sådana bekymmer.

Utredaren lyfte särskilt fram att när det gäller ogräsforskning m.m. är det tunnsått med resurspersoner och det finns ett behov av upprustning. I diskussionen underströks betydelsen av att följa förändringar i ogräsfloran och ogräsförekomsten.

3.4.10 Friskare djur, sundare växter och en säkrare jordbruksbaserad livsmedelskedja (tidigare "SANCO-paketet")

Jordbruksverket gav en särskild information om pågående arbete med ett paket av nya förordningar som lämnades av EU-kommissionen i maj 2013. Förslaget innebär stora förändringar av nuvarande lagstiftning på en rad områden. Eftersom det tar tid att genomföra så omfattande förändring, kommer de sannolikt inte vara på plats förrän om kanske 5 år. Det är nu som Sverige ska agera för att kunna påverka resultatet. Ett resultat som vi kommer att få leva med under lång tid. Förutom djurhälsa, som inte togs upp här, innehåller paketet förslag till förordningar om saluföring av växtförökningsmaterial och om skyddsåtgärder mot växtskadegörare, en reviderad kontrollförordning och en utgiftsförordning.

Kommissionens förslag till huvudförordning för saluföring av växtförökningsmaterial gäller alla arter, oavsett vad utsädet eller plantorna ska användas till. En detalj som diskuterats mycket är ett undantag från krav på registrering av sorter som tillhandahålls som "nischmarknads material" och av små företag. Avseende växtskadegörare är fokus i förslaget skydd av det geografiska territoriet (inventeringar och inte minst registrerade aktörers ansvar). Regler för handel och förflyttningar blir ett verktyg. Det blir också större fokus på förebyggande åtgärder. Förslaget, om det genomförs, innebär en tydlig ambitionshöjning. Det kom frågor om ogräs inkluderas i den föreslagna lagstiftningen om växtskadegörare eller om indirekta effekter ingår t.ex. av varroakvalstret på bin, vilket det inte gör.

Kontrollförordningen innehåller sedan tidigare bestämmelser t.ex. om foder, livsmedel och djurhälsa och djurskydd. Enligt förslaget ska kontrollförordningen även inkludera kontroll av förordningen om utsläppande på marknaden av växtskyddsmedel samt direktivet om hållbar användning av växtskyddsmedel. I växtskyddsrådet blev det en diskussion vilka konsekvenser detta kan få. Med koppling till förordningen om utsläppande på marknaden av växtskyddsmedel så hade, enligt Kemikalieinspektionen, flera av de ansvariga myndigheterna i Europa inte blivit informerade och det nya långtgående förslaget överraskade flera länder. Framförallt lyftes som problem fram den stora makt det ger kommissionen genom att ta fram delegerade akter. Sverige har i processen reagerat negativt på att funktions-test verksamheten ingår i förslaget, vars tillämpning kan innebära förseningar och problem med implementeringen.

Förslaget till utgiftsförordning innebär bl.a. möjlighet till EU-medfinansiering för det offentliga kostnader vid utbrott av djursjukdomar och växtskadegörare (vanligen max 50 procent) där minsta utbetalning skulle kunna bli 50 000 Euro. Det finns redan idag vissa möjligheter till ersättning, t.ex. avseende tallveds-nematoden och åtgärder i Portugal mot denna skadegörare. Tillgång till sådana medel skulle öka med det nya systemet, men en förutsättning är förstås att Sverige själva har ett nationellt system för ersättning. Först då kan det bli fråga om en möjlighet till medfinansiering av en del av kostnaden från EU.

3.4.11 Neonikotinoider

Användningen av neonicotinoider har varit föremål för information och diskussion vid flera av växtskyddsrådets möten. EU-kommissionen beslutade i maj 2013 för hela EU att användningen av neonicotinoiderna klotianidin, tiametoxam och

imidakloprid ska begränsas. Beslutet innebär att med några undantag får medlen i fortsättningen inte användas i grödor som är lockande för bin. En faktor som är unikt för detta fall är den snabba planen för verkställande och tillämpning. Efter två år ska en utvärdering göras av effekterna av förbudet.

Som även redovisats i tidigare årsrapport har det i växtskyddsrådet varit en intensiv diskussion om transparensen i processen att ta fram svenska positioner inför omröstningar i EU. Bl.a. lyftes frågan fram om hänsyn tas till ekonomiska och miljömässiga konsekvenser. Här lyftes bl.a. konsekvenserna för odlingen i Sverige av våroljeväxter, men även vad användning av alternativen till dessa medel innebär för miljön. Vidare anfördes att förutom vårraps får inte trädgårdssidan glömmas bort med relativt små arealer men med grödor/kulturer som har stort ekonomiskt värde. Det angavs att nuvarande lagstiftning vid godkännande av växtskyddsmedel inte tillät sådana hänsyn. I diskussionen lyftes betydelsen att arbeta med andra aspekter än kemiska lösningar. Även om så är fallet påtalades lösningarna också måste spegla tidsaspekten.

I princip skulle det enligt Kemikalieinspektionen kunna bli en liknande genomgång för pyretroiderna. Det som talat emot neonikotinoiderna är att de är systemiska, dvs. tas upp i växterna och kan transporteras till nektar och pollen samt är mer persistenta än pyretroiderna.

Frågan om neonikotinoider är en av flera viktiga frågor som berör användningen av insektsmedel och i synnerhet kopplingen till påverkan av pollinerande insekter, där diskussionen lär bli fortsatt intensiv.

3.4.12 Lambda-cyhalotrin översyn

Det pågår ett arbete med att ompröva godkännandet för de verksamma ämnen som var bland de första att godkännas i arbetsprogrammet (drygt 10 år sedan). Ett sådant där Kemikalieinspektionen är rapportörland är lambda-cyhalotrin som tillhör pyretroiderna. Utifrån en grov riskbedömning lämnade Kemikalieinspektionen ett första rapportutkast i början av 2013, där man pekar på svårigheter att identifiera en acceptabel användning ur miljörisksynpunkt. Frågan ska nu diskuteras i EU innan beslut.

Hela gruppen av pyretroider tas inte upp samlat inom EU, men det är inte säkert att beslutet i detta särskilda fall även kan indikera vart det lutar för andra pyretroider. Frågan är således fortsatt högaktuell.

3.4.13 Bivägledning från EFSA

Ett arbete pågår med en ny vägledning inom EU om riskbedömning av växtskyddsmedel relativt bin. Arbetet bedrivs av EFSA och flera intressenter, bl.a. växtskyddsföretagen, NGOs, myndigheter har lämnat synpunkter under arbetets gång. Det finns en webbsida på EFSA som beskriver deras arbete kring riskbedömning för bin, <http://www.efsa.europa.eu/en/topics/topic/beehealth.htm?wtrl=01>

Framförallt från växtskyddsföretagen har uttryckts en oro där det framfördes att EFSA:s vägledning i sin nuvarande form gör det nästan omöjligt att registrera alla nya eller existerande insektsmedel, liksom många herbicider och fungicider. För högre riskvärderingsnivåer är situationen sådan att det antingen saknas metoder eller också är de föreslagna metoderna orimliga med hänsyn till behovet av bisamhällen för försök.

Det är åter igen en stor fråga som bedöms som mycket angelägen och som avses ta upp på kommande möten.

3.4.14 Bestämmelser om import, införsel, utsläppande och användning av insekter, nematoder och spindeldjur som används i bekämpningssyfte eller något annat tekniskt syfte.

Naturvårdsverket har haft ett uppdrag om att se över bestämmelserna som redovisades till regeringen i september 2013. Ambitionen i arbetet var att förenkla regleringen, till vilket växtskyddsrådet uttryckte ett allmänt stöd.

Naturvårdsverket föreslår att NIS ska kunna godkännas antingen genom ett förenklat prövningsförfarande, där en myndighet initierar prövningen, eller att prövningen initieras efter ansökan. Naturvårdsverket föreslår att endast arterna behöver prövas och inte själva produkterna. En förteckning över godkända arter upprättas. Naturvårdsverket föreslår att Naturvårdsverket ska riskbedöma de organismer som finns på EPPO-listan utifrån svenska förhållanden, i ett första skede för den nuvarande listan och sedan vartefter den uppdateras. Naturvårdsverket har valt att inte föreslå en specifik myndighet som ska ta ansvar för prövningen och tillsynen, utan redovisar istället Naturvårdsverkets och Kemikalieinspektionens ståndpunkter i frågan.

3.4.15 Bekämpningsmedelsavgifterna i de delar som rör mindre användningsområden, små odlingsarealer, dispenser för att undanröja fara, och biologiska växtskyddsmedel

Kemikalieinspektionen har haft ett uppdrag att se över rubricerade avgifter och som redovisades till regeringen i september 2013. Det berör de ansökningstyper som utelämnades i den nyligen genomförda ändringen av avgiftssystemet för bekämpningsmedel. Förslagen sammanfattades vilka bl.a. innebär att avgifterna ska täcka de administrativa kostnaderna, vilket kan komma att innebära en höjning i flera fall. Samtidigt innebar förslaget fortsatta ”rabatter”. I rapporten föreslogs också att en utredning tillsätts för att se över vilken myndighet som bör vara ansvarig för att uppmuntra ansökan om utvidgat produktgodkännande för mindre användningsområden (artikel 51.3 i 1107/2009).

I växtskyddsrådets diskussion framfördes från Lantbrukarnas Riksförbund att bara dessa förändringar innebär avsevärda kostnadsökningar som kommer att påverka tillgången på växtskyddsmedel. Idag svarar de för många minor-use ansökningar där det uttrycktes en oro för framtiden. Kostnaderna för denna hantering uppgavs vara 3-4 miljoner kronor per år. Det blev en diskussion om inte växtskyddsföretagen redan i sina ansökningar skulle inkludera det som nu ansöks av Lantbrukarnas Riksförbund om utvidgade användningsområden. Som svar på detta angavs att problemet med att det är ett krav på effektivitetsutvärdering även för små användningsområden om de tas med i den ursprungliga ansökan tillsammans med de stora grödorna. Det är därför i de flesta fall otänkbart både av praktiska och ekonomiska skäl att på det stadiet få med de små användningsområdena. Här underströks att det är viktigt hur data i godkännande processen värderas och accepteras från andra länder.

Det blev också en kortare diskussion vad som menades med mindre användningsområden och små odlingsarealer, där det meddelades att man har bitt EU-kommissionen att tolka på vilket sätt länderna ska kunna fastställa det.

3.4.16 Framtida svensk odlingsvärdeprovning (VCU)

Jordbruksverket presenterade rapport om den framtida svensk odlingsvärdeprovningen (VCU). Rapporten som är ett egeninitiativ från Jordbruksverket och har i dialog med företrädare för provningen, analyserat problem och möjligheter i dagens sortprovning. Utgångspunkten i arbetet var att det är marknaden som i huvudsak ska avgöra vad som är odlingsvärt. Enligt förslagen i utredningen bör bl.a. den officiella värdeprovningens syfte, mål och krav förtydligas och de ingående aktörernas roll förtydligas. Sortprovningen behöver också kvalitetssäkras i högre utsträckning än tidigare. Det redovisas tre ambitionsnivåer med nuvarande förhållanden som inkluderar fortsatta otydligheter kring ansvar och utförande, en marknadsmodell med större tydlighet, delaktighet/ägarskap för kunden, vissa hållbarhetskrav i provningen och en ökad kvalitetssäkring samt en högnivåmodell som även inkluderar förslag på upphandling. Högnivåmodellen behöver ytterligare utredning men vissa steg bör kunna tas ganska snabbt trots att det finns vissa osäkerheter kring kostnaderna.

I diskussionen trycktes hårt på den fortsatta drivningen av frågan för att klargöra vad som gäller. Vidare underströks kopplingen till IPM och kraven med hållbar och tillförlitlig ”officiell” information där det trycktes på myndighetsansvaret.

3.4.17 Skyddszoner

Frågan om skyddszoner har under 2013 haft mindre fokus i växtskyddsrådets diskussioner. Det hänger bl.a. samman med de stora förseningarna med en ny förordning om bekämpningsmedel och tillhörande spridningsbestämmelser. Samtidigt sker en snabb utveckling av ny teknik med höjd- och jordartsdata som även innefattar andra problem t.ex. med erosion av växtnäring. Växtskyddsrådet bedömer att det finns ett behov av att specifikt försöka komma vidare med att utveckla de nya möjligheterna i samverkan med andra skyddsbehov, som ytterst innebär utveckling av nya verktyg för att optimera användningen av skyddszoner, t.ex. en Hjälpreda för markanpassade skyddsavstånd.

3.4.18 Kunskaps- och kompetensförsörjning

Frågan har fortsatt hög aktualitet och under 2013 har den framför allt kommit upp i samband i växtskyddsrådets diskussioner forskning och utveckling, se avsnitt 3.4.7, 3.4.8. och 3.4.9.

3.4.19 Fysikaliskt verkande medel och allmänkemikalier

Kemikalieinspektionen har tidigare gett en bakgrund till uppkommen problematik till att få rubricerade kemikalier godkända för användning. Från växtskyddsrådets sida har nödvändigheten av att hitta lösningar på problematiken påtalats flera gånger, men ännu har inga tydliga besked kunnat lämnas. Vissa problem har tillfälligt lösts genom att Kemikalieinspektionen beviljat dispenser, vilket inte är en långsiktigt rimlig lösning.

Vid växtskyddsrådets möte om biologisk bekämpning informerades även om expertgruppsarbetet inom EU om växtskyddsmedel med låg risk. Arbetet går där långsamt och det framfördes att det är svårt att hitta enkla lösningar för olika kategorier för produkter.

Växtskyddsrådet vill kraftigt understryka betydelsen av att hitta långsiktiga och rimliga lösningar även mycket av ansvaret för tillämpningen av hur regelverket ska tillämpas ligger på EU-nivå.

3.4.20 Vad är ett växthus?

En miljöinspektör gjorde en inspektion avseende användningen av växtskyddsmedel i en s.k. tunnelodling. Odlaren och dennes rådgivare menade att odlingen bedrevs i ett växthus. Inspektören hade en annan mening vilket innebar att ett medel som endast får användas i växthus och som i detta fall användes skulle innebära en otillåten användning. Det blev en diskussion i växtskyddsrådet om vem som har tolkningsföreträde där det i ett första läge hänvisades till domstolsutslag. Efter mötet har framkommit att då Kemikalieinspektionen har ansvar för beslut om villkor för användningen i samband med godkännande av växtskyddsmedel ska man också utveckla vad som avses med växthus. Under januari 2014 har därför Kemikalieinspektionen sänt ut en remiss till myndigheter och flera branschkontakter med förslag till en kategorisering av växthus i användningsvillkor för växtskyddsmedel.

4 Växtskyddsrådets roll, sammansättning och arbetssätt

4.1 Växtskyddsrådets verksamhet relativt dess uppdrag

Växtskyddsrådet är inrättat av Jordbruksverket på uppdrag från regeringen. I diskussionen inom växtskyddsrådet har därför betydelsen av dialogen med växtskyddsrådets uppdragsgivare särskilt lyfts fram. Som ett led i detta inbjöds landsbygds- och miljödepartementen för att under ett av växtskyddsrådets möten diskutera växtskyddsrådets verksamhet och aktuella frågor inom växtskyddsområdet. I detta möte initierades en utvärdering av växtskyddsrådets verksamhet så långt som genomfördes under sommaren 2013. Som ett led i förankringen av växtskyddsrådets verksamhet, förutom minnesanteckningarna, är ambitionen att ordförande och sekreterare har minst ett möte per år med departementen. Ett sådant hölls i september 2013 där dels aktuella växtskyddsfrågor diskuterades, men även resultatet av utvärderingen.

4.2 Allmänt om utvärderingen av växtskyddsrådet

En utvärdering av växtskyddsrådets verksamhet har efter två års verksamhet genomförts. I detta skede har valdes att skicka ut en enklare enkät till deltagande myndigheter och organisationer i växtskyddsrådet. Enkäten utgår från regeringens uppdrag att inrätta ett växtskyddsråd¹ och Jordbruksverkets beslut om inrättande av ett växtskyddsråd². Väsentliga delar av frågorna rör förhållandet till växtskyddsrådets uppdragsgivare dvs. regeringen. I andra delar är det mer en fråga om hur Jordbruksverket och växtskyddsrådets medlemmar driver verksamheten i växtskyddsrådet.

Alla medlemmar i växtskyddsrådet har svarat utom Havs- och Vattenmyndigheten som blev medlem i växtskyddsrådet först i år. En sammanfattning av svaren i utvärderingen finns på Jordbruksverkets webbplats från mötet i september 2013. <http://www.jordbruksverket.se/amnesomraden/odling/vaxtskydd/vaxtskyddsradet/vaxtskyddsradetsmoteden6september2013.4.23f3563314184096e0d1634.html>

4.3 Sammanfattande synpunkter utifrån svaren på enkäten

I utvärderingen har samtliga deltagare uttryckt ett behov av växtskyddsrådet, samtidigt som det finns synpunkter bl.a. om växtskyddsrådets roll relativt andra forum inom växtskyddsområdet. Som positiva synpunkter framfördes bl.a. att växtskyddsrådet fyller ett stort behov av dialog där våra olika roller och ansvar tydliggörs, ökar möjligheterna att på ett allsidigt sätt belysa och diskutera viktiga frågor inom växtskyddsområdet, diskussionerna tydliggjort målkonflikterna, frågeställningarna som hittills diskuterats skickar den tydliga signalen att växt-

1 Regeringsbeslut 2010-12-22, Jo 2010/3727, Uppdrag att inrätta ett växtskyddsråd

2 Jordbruksverkets beslut 2011-03-17, Dnr 21 14056/2011, Inrättande av ett växtskyddsråd

skyddet behöver hanteras som ett gemensamt ansvar och att det behövs en annan ordning än i dag, bristen på medel och metoder har belysts och blivit uppenbara i en större krets och på ett tidigare stadium etc. Det finns en relativt positiv syn på växtskyddsrådet som ett forum för dialog och erfarenhetsutbyte.

Samtidigt visar utvärderingen på flera upplevda brister. Förväntningarna på växtskyddsrådet har i många fall varit större än det mandat som det tilldelats. Växtskyddsrådet kan endast diskutera frågor och peka på problem. Det upplevs att de frågor som diskuterats i växtskyddsrådet hitintills inte lett till konkreta resultat och förändringar i verkligheten. Likaså framfördes att den direkta kopplingen mellan våra diskussioner och åtgärder från olika myndigheter saknas. Det har funnits frågetecken kring öppenheten, transparensen, i diskussionerna framför allt när det gäller myndigheterna. Exempel är vad som är på gång på myndigheterna, tydlighet i var man står i olika frågor och på vilka grunder beslut i växtskyddsfrågor egentligen tas. De negativa synpunkterna tar sig uttryck om bl.a. önskemål om ett stärkt mandat för växtskyddsrådet, gemensamma utlåtanden och skrivelser, insatser för att höja frågornas prioritet och för att motivera att åtgärder vidtas, att kunna visa på förändringar som kan kopplas till växtskyddsrådets arbete, resurser för mer drivande arbete inom växtskyddsrådet etc.

4.4 Sammanfattande slutsatser efter diskussionen med departementen för växtskyddsrådets fortsatta verksamhet

Jordbruksverket med växtskyddsrådets ordförande och sekreterare hade ett webbmöte med landsbygds- och miljödepartementen i september 2013. Vid mötet deltog från Jordbruksverkets sida även Magnus Franzén. Ordföranden och sekretariatet har utifrån utvärderingen och diskussionen med departementen dragit vissa slutsatser.

Växtskyddsrådet har att förhålla sig till att:

- det finns fortsatt stort stöd från regeringskansliet för växtskyddsrådet och dess verksamhet och det upplevs ha ökat kunskaperna till stor nytta för regeringskansliets arbete.
- växtskyddsrådets mandat inte kommer att ändras där regeringskansliet betonar växtskyddsrådet som ett forum för dialog och information,
- några uppdrag till växtskyddsrådet från regeringen inte kan förväntas
- några direkta medel för ledning av, utredningar m.m. till växtskyddsrådet från regeringen inte kan förväntas och att
- nuvarande ordning med återrapportering m.m. till regeringskansliet behålls

4.5 Växtskyddsrådets fortsatta arbete

4.5.1 Allmänt

Samtliga deltagare har fortsatt uttryckt ett behov av växtskyddsrådet trots att vissa önskemål inte har infriats. Utifrån utvärderingen har vissa slutsatser dragits för växtskyddsrådets fortsatta verksamhet avseende innehåll, deltagare och arbetsformer.

4.5.2 Prioriterade områden

Ambitionen är att fortsättningsvis ha en fortsatt bredd på frågorna som diskuteras utifrån vad som är aktuellt. Övergripande viktigt är det svenska jordbrukets långsiktiga växtskyddshantering, dess betydelse och kopplingar till konkurrenskraft, miljö och utveckling på landsbygden är en kontinuerlig viktig process i ett kommande arbete och även i diskussionerna inom växtskyddsrådet.

Prioriterade områden att diskutera på kortare sikt är:

- Nya handlingsplanen för hållbar användning av växtskyddsmedel
- Ny förordning om bekämpningsmedel

Frågan rymmer hur handlingsplanen ska implementeras och följas upp. Häri ingår bl.a. IPM, skyddet av yt- och grundvatten inklusive vattenskyddsområden samt uppföljning (statistik m.m.)

- Forsknings- och försöksverksamhet och kopplingen till IPM och alternativa metoder
- Fortsatt diskussion kring möjliga lösningar av växtskyddsproblem som är eller mycket snart kan bli svårhanterliga till följd av bl.a. förändrad tillgång på växtskyddsmedel.

Frågan om tillgång till växtskyddsmedel har koppling till Jordbruksverkets uppdrag med en strategi för växtskyddsmedel. Godkännandet av nya växtskyddsmedel måste så långt möjligt harmoniseras inom EU varför frågan är viktig att följa. Angeläget är således fortsatt klagörande av på vilka grunder beslut i växtskyddsfrågor tas och hur helhetssynen i problematiken kan hanteras. Här ingår även ytterligare klagörande av svenska positioner rörande växtskyddshantering såväl i den nordiska zonen som inom hela EU. Här understryks betydelsen av framförhållning och att det finns en beredskap på vad som är på gång.

Prioriterade områden att diskutera på lite längre sikt är:

- Utveckling av generations- och samhällsstrategiska mål och övergripande målkonflikter
- Export av miljöpåverkan
- Hållbarheten i olika odlingssystem inklusive möjligheter att ersätta kemiska medel med andra metoder
- Konsekvenser av de lösningar som erbjuds och vem som ska bära kostnaderna
- Ekonomiska styrmedel
- Betydelsen av forskning, försöks- och utvecklingsverksamhet, motivera ytterligare insatser och hur kunskaperna ska tas om hand.

Det ställdes frågor varför det i olika processer inte mer tas fasta på de grundläggande formuleringarna om miljömålen inklusive generationsmålet och export av miljöpåverkan. En väg att få en kontinuerlig diskussion kring detta kan vara att göra fallbeskrivningar.

Viktig är också att fortsättningsvis följa upp frågor som dragits igång och inte fått en avslutning. Vi försöker att behålla nuvarande avvägning mellan övergripande frågor och detaljfrågor. Möjligen ska vi utöka utrymmet för diskussion relativt

genomgångar/föredragningar. Det finns en ambition att vissa detaljer bör kunna hanteras i särskild ordning.

4.5.3 Växtskyddsrådets mandat, sammansättning, arbetsformer m.m.

Växtskyddsrådet bör tydligare i olika sammanhang klargöra växtskyddsrådets funktion och mandat. Det är av betydelse vid diskussionen med olika parter utifrån de förväntningar på mer konkreta resultat som uttryckts.

Nuvarande former för kontakter med departementen, dvs. via minnesanteckningar, årsrapporten och möten behålls. Viktigt är att få återkoppling från departementen på förändringar som kan kopplas till vad som diskuteras i växtskyddsrådet.

Några specifika resurser kommer således inte att tilldelas växtskyddsrådet. Växtskyddsrådet kommer att ledas av Jordbruksverket inom ramarna för dess budget. Jordbruksverket bedömer att nuvarande ambitionsnivå i arbetet minst ska kunna behållas. Ett levande växtskyddsråd förutsätter även att deltagarna fortsatt har möjlighet att aktivt bidra i förberedelser, möten och uppföljningar.

Växtskyddsrådets ledning av arbetet behålls oförändrat tillsvidare. Det blir inte några ändringar i växtskyddsrådets sammansättning för tillfället även om det finns öppningar för detta om särskilda skäl för detta skulle uppkomma. Ambitionen är att ha ett växtskyddsråd med en bred sammansättning men som samtidigt blir hanterligt och effektivt.

Sekretariatet tillsammans växtskyddsrådets medlemmar förbereder, genomför och följer upp mötena. Från Jordbruksverkets sida understryks betydelsen av medlemmarnas medverkan. Möjligheten till särskilda temamöten utnyttjas vid behov. Det gäller även särskilda seminarier.

För det fortsatta arbetet understryks myndigheternas öppenhet genom att kontinuerligt lyfta fram aktuella frågor och vara tydlig i var man står i olika frågor. Myndigheterna bör också tydligare än i dag delge olika uppdrag samt redovisa dessa när de är klara.

4.5.4 Gemensamma slutsatser och spridning av information

Utifrån önskemål inom växtskyddsrådet om mer gemensamma slutsatser och råd i olika frågor finns en sådan ambition. Mer distinkta slutsatser är dock ofta svåra att dra om det ska finnas någorlunda enighet om slutsatserna. I detta sammanhang understryks också betydelsen av att deltagande myndigheter och organisationer för diskussionen i växtskyddsrådet vidare och får dessa att fortsätta i andra sammanhang. Viktigt är att höja frågornas prioritet och motivera att åtgärder vidtas. Växtskyddsrådet bör således fortsättningsvis sträva efter att visa på framkomliga vägar för att lösa problem inklusive möjliga finansieringar. Däri kan ingå enligt växtskyddsrådet angelägna projekt.

Deltagande myndigheters och organisationers betydelse för spridning av informationen om innehållet och diskussionerna i växtskyddsrådet understryks. En ambition är ändå att växtskyddsrådets verksamhet i olika sammanhang syns och tydliggörs bättre. Årsrapportens innehåll och spridning men även mer anpassad information kopplade till mötena – pressmeddelanden, korta nyheter, underlag för artiklar, tydligare budskap och bredare målgrupp – är vägar som kan utvecklas.

Rapporten kan beställas från

Jordbruksverket • 551 82 Jönköping • Tfn 036-15 50 00 (vx) • Fax 036-34 04 14
E-post: jordbruksverket@jordbruksverket.se
www.jordbruksverket.se